

iw leven komen
erzadiging, we
an het werk te
vaders, want hij
en u de kracht
naken voor God
Herder elken
n op den Zon
de vergadering
ing des Woord
sterken, terech
kt u daar eve
levol. Dit is toe
omgang tusse
werk-uren van
or-uren, in beid
n, nochtans zee
ij leert u alto
wil.

e vraag: moet i
de kerk, eigen
s in elke wettig
moeten gij en i
er over gedisp
als de HEER
urft gij te gaa
ondag, als Chris
le ontmoeten
oman als Chris
De vraag moe
Zondag twee
zijn, zal de ge
al constitueer
vel voorgeschre
vel zin van een
ogram vindt g
auwkeurig voor
bij, de gemeen
terfeest, en moe
Het is daarmed
maar moeilijke
oven af gehaald
te komen tot een

alleen in de wet
alleen in ambte
aangewezen als
Zijn gemeente-
ng, de hoor-ure
ng aan het gebod

erk zich twee
naar Christus
achtig optreden
en van een oud
is dat bepaalt
te gebod van de
ekt de kerk als
ovigen hiernede
Sabbath te heb
dat Gij Uw sab
en. Wij gelooven
en of Gij twee
en ons geve he
ods, opdat onze
ijzigd worden
semaal ons le
le hoogste span
zaam te zoeken
Zie zoo komt
kdiens in vrij
hoogste binding
t, en de hoogste

amenkomen als
kerkwel van een
naar de levende
kerkmenschen
a afgelezen: he
ag of de Koning
n ons midden
de gemeente
straks wel drie
in gemeenschap
moet vandaag
st sabbathgebed
vergaderen, dat
je zonen op de
ide en krachtig
omgang met de
en zoo bidden
kerklid eigen
j genoeg. Want
haar begeerte
tot deze feest
nbaart zij haar
p Zijn dag aan
belijdt zij haar
ms, de gezonde
in de volkomen
het is vandaag
len nog maar
is naar meer
stutueert op de
er, als zij twee
spijs, de genade
keer Zijn kerk
keer, wie durf
en keer, als de
naar Zijn twee

Wij moeten Hem weer kennen als Kerkver
gaderaar, die op den Zondag zegt: Ik kom
tot U, en als Kerkvorst, die zegt: zoo wil Ik zijn
ontmoet. Het is een heel ding Hem Heere van den
Sabbath te noemen. Hij ziet nu zeer nauw toe op
ons, Gods nieuwe sabbathsvierders.

Heere zeggen dat is gehoorzamen.
Wij zullen dan op den Zondag „met vreugd in
het huis des „HEEREN“ gaan”.
H. v. d. B.

III ZIELKUNDE III

Het Creatianisme bij Augustinus.

I.

Over het Creatianisme of de schepping van de
menschelijke ziel heeft de kerkvader Augustinus
(† 430), veel geschreven, maar hij is niet tot een op-
lossing gekomen. Hij verhaalt in zijn *Retractationes*,
dat hij twee brieven heeft geschreven aan den
presbyter Hieronymus, die te Bethlehem woonde.
De eerste liep over den oorsprong van de ziel,
de tweede over de uitlegging van Jacobus 2: 10.
Hieronymus antwoordde daarop, dat hij geen tijd
had om hem daarop te antwoorden. Daarbij is
het gebleven. Na zijn dood heeft Augustinus de
beide brieven uitgegeven. De eerste om de lezers
te vermanen af te zien van het onderzoek naar de
wijze waarop aan kinderen bij hun geboorte een
ziel wordt gegeven, of in een zoo duistere zaak
alleen die oplossing van de kwestie aan te nemen,
die niet in strijd kwam met het algemeen geloof
ten aanzien van de erfzonde. Augustinus' brief over
den oorsprong van de ziel is geschreven in 415
en begint met de woorden: „Deum nostrum qui
nos vocavit“, d.i. „Ik heb gebeden tot onzen God,
die ons heeft geroepen tot Zijn koninkrijk en heer-
lijkheid“.

Na een korte inleiding schrijft de kerkvader, dat
hij uitgaat van de onstoffelijkheid van de ziel,
op grond van het feit, dat ze het gehele lichaam
doortrekt met dezelfde energie. Ze is daarom ge-
schapen uit een substantie, die verheven is boven
de elementen van deze wereld. In zijn geschrift
over den vrijen wil had Augustinus vier opinies
vermeld aangaande den oorsprong van de ziel.
1e dat alle zielen afkomstig zijn van Adams ziel;
2e dat God voor ieder individu een nieuwe ziel
schept; 3e dat zielen alreede bestaande door God
naar de lichamen gezonden worden; 4e dat zielen
van zelfs in hun lichamen komen. En nu vraagt
hij in zijn brief, welke van deze vier opvattingen
de beste is. Velen komen bij hem met deze
vraag, doch hij kan die niet beantwoorden, zoo-
dat ze bij zichzelf zeggen: Zijt gij een leeraar in
Israël en weet gij deze dingen niet?

Voorts schrijft Augustinus, dat hij in een brief
van Hieronymus aan Marcellinus had gelezen, dat
deze geloofde aan de schepping van de ziel bij de

geboorte. Wel zegt de Schrift, dat God ophield
met scheppen, doch de Heere Jezus verklaarde:
„Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik ook“. De
moeilijkheid voor Augustinus is deze: Hoe ont-
staat dan de erfzonde, als God de zielen schept?
En waarom schept God zielen voor hen, die be-
stemd zijn jong te sterven? En waarom schept
God zielen van kinderen, die vroeg sterven en
eeuwig straf zullen lijden in de hel? En waarom
zielen zonder verstand, zooals bij het opgroeien
soms blijkt?

In zijn geschrift over „De vrije wil“ had Augus-
tinus reeds gezegd, dat God absoluut vrij is van
alle blaam, als Hij de ouders straft in hun kinde-
ren, maar dat God ook, zonder dat wij het weten,
zulke kinderen in genade kan aannemen door
Christus.

Ten slotte onderzoekt de kerkvader eenige tek-
sten, zooals Psalm 33: 15: Hij formeert hun aller
hart, Zach. 12: 1: Die des menschen geest in zijn
binnenste formeert. Daarbij teekent hij aan, dat
scheppen van zielen iets anders is dan vormen.
Voorts haalt hij aan Psalm 51: 10: Schep mij een
rein hart, o God; doch een ziel kan niet verlangen
om geschapen te worden, als ze alreeds bestaat.
Ook noemt hij Pred. 12: 7: De geest zal weder-
keeren tot God, die hem gegeven heeft. Aan deze
woorden gaat vooraf: Zijn stof zal tot de aarde
keeren, als het geweest is en daaruit besluiten
sommigen, dat de ziel eveneens tot Adam en door
hem tot God terugkeert bij den dood. Over de ver-
onderstelling, dat de zielen reeds vóór het lichaam
bestaan hebben, en dat zij in Adam zijn gestorven,
wil Augustinus niets goeds zeggen, want daaruit
zou volgen, dat de zielen als ze eenmaal weer
uit het lichaam weg zijn, nog kunnen zondigen en
verloren gaan, wat de meest afschuwelijke ge-
dachte is.

Augustinus hoopt, dat de leer van de schepping
van elke ziel, door God, zal kunnen bewezen wor-
den. Intusschen herinnert hij aan de woorden van
den Heere Jezus tot Zijn Apostelen: „Ik heb nog
vele dingen tot u te zeggen, maar gij kunt die nu
niet dragen“. Gaarne wil hij zijn onkunde in dezen
dragen, doch hij is bevreesd, dat sommigen opinies
hieromtrent zullen opvatten, die in strijd zijn met
de algemeen aangenomen geloofswaarheden. „Dit
toch moet bij ons vast staan, dat pasgeboren
kinderen als ze sterven in geen anderen weg kun-
nen behouden worden dan door de genade van
Christus' Naam, die Hij ons gegeven heeft in de
sacramenten“.

In 419 heeft Augustinus weer geschreven over
dit onderwerp, nadat hij door een zekeren Vin-
centius Victor was aangevallen over de beide
opvattingen, waartusschen hij meende te moeten
kiezen, n.l. dat de ziel uit Adam is en voorts uit de
ouders of rechtstreeks van God komt, evenals bij
Adam zelf.

Augustinus schreef naar aanleiding daarvan vier
boeken over de ziel en haren oorsprong.

In het eerste boek verklaart hij aan een monnik
Renatus, dat Victor een kwestie meende te kunnen
oplossen, die zijn krachten ver te boven ging.
Victor blijkt volbloed creatianist te zijn geweest in
zijn brieven aan Petrus en Renatus.

In het tweede boek waarschuwt hij een zekeren
monnik, Petrus genaamd, om Victor in deze zaak
niet te vertrouwen.

In het derde boek toont hij de fouten aan door
Victor gemaakt in zijn brieven, en de noodzake-
lijke verbeteringen daarvan.

In het vierde boek verdedigt Augustinus zijn
aarzeling, om zich hierover uit te spreken. Wel
houdt hij staande, dat de ziel niet stoffelijk, maar
geestelijk bestaat.

Doch de Heilige Schrift zegt ons niets aangaande
de verbinding van die twee elementen. En zoo
staat de kerkvader voor een raadsel.

Den Haag.

LOS.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Duitsche Nationaal-socialisme.

V.

Nationaal-socialisme en Onderwijs. (I)

De School. (I.)

Er is sprake van geweest, dat men ook jeugd-
afdeelingen vormen zou van kinderen op zeer
jongen leeftijd: van 8 tot 9 of 10 jaar, en dat het
plicht zou worden voor heel de Duitsche jeugd
om zich bij de met haar leeftijd passende partij-
organisatie aan te sluiten. Zoover ons bekend is,
is dat tot op heden echter nog niet geschied, en is
ieder nog vrij, om zich niet bij een organisatie
aan te sluiten, en zijn ook de kinderen op dien
zeer jongen leeftijd nog niet georganiseerd.

Dat laatste was ook niet zoo bijzonder nood-
zakelijk.

Want wel is de Hitlerjeugd één van de organen
tot opvoeding van de jeugd naar het nieuwe
systeem, maar de nationaal-socialistische staat be-
schikt ook nog over andere middelen om zijn
nieuwe levensbeschouwing de jeugd in te lepfen,

voorzoover en indien dat door de ouders niet vol-
doende geschieden mocht.

We bedoelen de school, en dan met name de
lagere school.

Er is in Duitschland ook een „schoolstrijd“ ge-
weest.

Thans bestaat die feitelijk niet meer.

Wel was en is er nog de „Schoolunie“. De be-
ginselen daarvan treffen we reeds aan ongeveer
1840 in op zichzelf staande verenigingen, die ten
doel hadden het „behoud en de zekerheid van de
evangelische volksschool“. Deze losse verenigin-
gen sloten zich in 1890 aan een tot de „School-
unie“. 1)

Strikt genomen bestaat daar de beweging voor
Christelijk onderwijs dus ongeveer even lang als
hier. Maar het is opmerkelijk, dat daar op verre
na niet zooveel is bereikt.

Voor een groot deel is dat waarschijnlijk te
wijten aan de andere verhoudingen, en voor een
niet geringer deel is dat ook toe te schrijven aan
een goed bedoelde, maar niettemin geheel ver-
keerde doelstelling der „Unie“. Want ze
streefde weliswaar naar een school met den Bijbel,
maar niet naar een „vrije“ school, doch naar
een christelijke staatsschool.

Nu bestond die feitelijk al, en zoo was het doel
van de „Unie“ meer het behoud van het be-
staande, dan wel het oprichten van nieuwe, eigen
scholen. Dat heeft ze zich nimmer tot doel ge-
steld; ook niet, toen men zag, dat het met de
school hoe langer hoe verder den verkeerden weg
opging.

Op schoolgebied was de toestand ongeveer zoo,
dat de „kerk“ wettelijk toezicht had op de scholen.
De predikant was tegelijk schoolopziener te zijner
plaats.

Dat was wettelijk geregeld.

Maar aan die verhouding werd een einde ge-
maakt door de revolutie van 1918. Men liet offi-
ciël de geldende bepalingen der wet inzake de
school bestaan, maar stelde ze buiten werking,
met de bedoeling, een nieuwe rijkschoolwet uit te
vaardigen.

Daarop had de „Unie“ in de laatste jaren haar
hoop dan ook gevestigd. Ze wilde trachten te be-
werken, dat de nieuwe schoolwet zooveel mogelijk
aan haar wenschen tegemoet kwam. Daartoe diende
ze bij de regeering een ontwerp-schoolwet in.

Meestal durfden de ministers hun handen niet
in dit wespennest steken. Er werd wel over plan-
nen gepraat, maar tot uitvoering kwam het nooit.

Een oogenblik heeft het geleken, dat er werke-
lijk iets gebeuren zou, en dat dan daarbij ook
terdege rekening gehouden zou worden met de
verlangens van de „Unie“. Dat was, toen Von Gayl
minister was geworden in 't ministerie-von Papen.

Er waren duidelijke aanwijzingen, dat deze mi-
nister het voornemen had, om een schoolwet uit
te vaardigen in christelijken zin. De hoop ver-
vloog echter, toen het ministerie-von Papen de-
missionair werd, en Von Gayl weer van het terrein
verdwone, waarbij het uitvaardigen van een nieuwe
schoolwet voor zijn opvolger bleef liggen, die er
ook niet mee klaar kwam.

En er is tot op heden geen nieuwe schoolwet
gekomen.

* * *

Hebben dan de nationaal-socialisten daarin geen
verandering aangebracht?

Men kan antwoorden: Neen!, en ook: Ja!

Zeggen we: Neen!, dan moet dat zoo opgevat
worden, dat ze wettelijk formeel alles bij het oude
hebben gelaten. Ook zij hebben geen nieuwe Onder-
wijswet gegeven. Er zijn wel eens geruchten ge-
weest, dat er een nieuwe verordening op het
Onderwijs in de maak zou zijn, maar wat daar van
waar is, is moeilijk te zeggen.

Trouwens, de heeren nationaal-socialisten heb-
ben ook niet zoo bijzonder behoefte aan een nieuwe
wet op het onderwijs. Die verstaan de kunst om
ook zonder wetwijzigingen het bestaande te ver-
anderen.

En het laat zich verstaan, dat ze in een zoo be-
langrijk punt als het onderwijs hun invloed dan
ook wel lieten gelden. De school was een der
middelen, die ze gebruiken konden om hun denk-
beelden te propageeren op een wijze, dat er ook
vrucht van verwacht kan worden; en ze hebben
daar ook maar wat ijverig gebruik van gemaakt.

Het was allereerst opmerkelijk, hoe spoedig de
onderwijzers bijna zonder uitzondering „om“ wa-
ren, en op eenmaal veranderden in vurige aanhan-
gers van het nationaal-socialisme; even vurig als
ze vroeger voor andere partijen in het vuur
kwamen!

Men kan moeilijk aannemen, dat dit allemaal
„beginfel“ was; bij velen zal er een andere drijf-
veer achter gezeten hebben. Er staat een stok
achter de deur, waarmee men met name hun ge-
voelige slagen toebrengen kan, en dan moet het ons
niet al te zeer verwonderen, dat er onder hen zijn,
die gaarne meer dan 100 pCt. willen laten zien.

Dat had natuurlijk ook invloed op het onderwijs,
dat door hen werd gegeven.

Van een Christelijke school wil het nationaal-

1) Duitsch: Schulverband deutscher evangelischer Schul-
gemeinden.